

Modelowanie matematyczne w nauce i technice

LAB 08

Wstęp

Z punktu widzenia technik rozwiązywania układów równań liniowych istnieją dwa zasadniczo różne typy macierzy układu:

- Macierze gęste (ang. dense matrix) – z małą liczbą elementów zerowych
- Macierze rzadkie (ang. sparse matrix) – z dużą liczbą elementów zerowych

Rozróżnienie nie jest ściśle i w praktyce sprowadza się do rozstrzygnięcia czy dla danej macierzy bardziej optymalne będzie przechowywanie w standardowym formacie (wiersz po wierszu lub kolumna po kolumnie), czy w jednym ze specjalnych formatów, gdzie przechowywane są głównie lub wyłącznie wyrazy niezerowe.

Typowymi formatami przechowywania macierzy rzadkich są: CRS (Compressed Row Storage), BCRS (Block Compressed Row Storage), CCS (Compressed Column Storage) i wiele innych.

W programach MES głównie występują macierze rzadkie. Zadaniem Państwa podczas dzisiejszych ćwiczeń będzie badanie postaci macierzy tworzonych w programach MES oraz analizowanie algorytmu i wydajności solwera liniowego (programu do rozwiązywania układów równań liniowych) Pardiso (<https://www.pardiso-project.org/>), w jego wersji opracowanej przez firmę Intel i dostarczanej w ramach biblioteki MKL (*math kernel library*, <https://software.intel.com/content/www/us/en/develop/tools/oneapi/components/onemkl.html#gs.yyybdr>). W ramach ćwiczeń utworzycie Państwo wizualizacje macierzy sztywności dla różnych przykładowych problemów. W trakcie zajęć wykonane zostanie również przenieście macierzy (ang. *renumbering*) – technika ta pozwala na ułożenie niezerowych wyrazów macierzy w taki sposób, aby zoptymalizować działanie solwera liniowego. Jako przykładowa metoda przenieście stosowany będzie algorytm Reverse Cuthill–McKee, grupujący wyrazy macierzy jak najbliżej diagonalii.

- 1 Zadanie 1 (obowiązkowe) – badanie wpływu przenieście na postać (strukturę wyrazów niezerowych) macierzy układów równań liniowych MES
  - 1.1 Utworzenie katalogu roboczego *lab_08*
  - 1.2 W katalogu roboczym utworzenie podkatalogu o nadanej przez siebie nazwie
  - 1.3 Skopiowanie do podkatalogu plików konfiguracyjnych z dowolnego działającego zadania z laboratorium 6, dającego nietrywialne wyniki (czyli temperatura zmienna w obszarze)
    - 1.3.1 zadania w lab 06 rozwiązywane były dla pojedynczej warstwy elementów – przy testowaniu solwera należy zwiększyć grubość obszaru (**co najmniej 1, co najwyżej 10 – grubość pojedynczej warstwy powinna być tego samego rzędu co długość boków trójkątów w siatce 2D**) i liczbę warstw w pliku siatki *...jk* - **siatka początkowa powinna mieć mniej więcej pomiędzy 200 a 300 węzłów – tę wartość można uzyskać przez zadanie odpowiedniej liczby warstw w pliku *...jk***
    - 1.3.2 przed przystąpieniem do właściwego ćwiczenia należy sprawdzić działanie kodu dla przyjętego pliku siatki
      - w katalogu problemowym uruchomić program ModFEM (istotne jest aby pracować na sprawdzonym zadaniu, które wykonuje się poprawnie)

- należy nadać nową nazwę zadania, np. `zadanie_test_solwerow`, tak, żeby nie włączały się warianty zadawania źródeł ciepła i innych dokonanych wcześniej modyfikacji kodu (jest to istotne dla porównania z solwerami iteracyjnymi w ramach następnego laboratorium)
- dokonać trzykrotnej jednorodnej adaptacji siatki (opcja `m`)
[W przypadku informacji ze strony programu o braku miejsca w pamięci należy zmodyfikować pierwszą linijkę w pliku siatki `...jk` - np. zwiększając dziesięciokrotnie każdą z wartości, przykładowa linijka:
100000 400000 500000 200000

(Uwaga: **nie należy przekraczać wartości 100 000 dla pierwszego parametru - liczby wierzchołków siatki**)]

- sprawdzić, że liczba węzłów dla ostatniej czwartej siatki mieści się w granicach 50 000-100 000 (dla siatek początkowych o liczbie węzłów 200-300 ten warunek powinien być spełniony)
- rozwiązać zadanie (opcja `s`) - należy sprawdzić, że do rozwiązywania układu równań liniowych został użyty solwer PARDISO (pomiędzy wydrukami powinny znaleźć się informacje solwera:

=== PARDISO: solving a real structurally symmetric system ===
itd. itp.)

- dodatkowo w celu jakościowego sprawdzenia poprawności obliczeń można także wygenerować pliki Paraview – opcja `v`, a następnie w sposób standardowy przeglądać wyniki.

1.4 Modyfikacja interfejsu z solwerem liniowym. W katalogu `src/sid_mkb/sis_mkb_intf.c` należy otworzyć w edytorze plik `sis_mkb_intf.c` i znaleźć miejsce definiowania symbolu **PRINT_MATRIX** (linia ok. 70, domyślnie definiowanie jest wykomentowane). Należy zdefiniować ten symbol oraz spowodować niezdefiniowanie symbolu **RENUMBERING**:

```
#define PRINT_MATRIX – ok linii 69
```

```
...
```

```
#undef RENUMBERING – ok. linii 70
```

[dobrze jest sprawdzić poprawność zdefiniowania symboli poprzez wprowadzenie wydruków z kompilacją warunkową, np. w funkcji `sir_init` ok. linii 266:

```
#ifdef PRINT_MATRIX  
    printf("PRINT_MATRIX symbol defined\n");  
#endif  
#ifdef RENUMBERING  
    printf("RENUMBERING symbol defined\n");  
#endif
```

takie wydruki powinny pojawić się bezpośrednio po wybraniu opcji menu `'s'`]

1.5 Następnie należy skompilować kod wykorzystując program **make**:

```
make
```

(**make** bez opcji `-j` korzysta z jednego wątku, co często ułatwia znalezienie błędów w kompilowanym kodzie)

Przypomnienie:

- katalog `~/ModFEM/` powinien być katalogiem, w którym przez wszystkie zajęcia przechowujecie Państwo kod źródłowy programu, w którym dokonujecie modyfikacji kodu oraz jego kompilacji i rekompilacji
- standardowo uruchomienie kodu (np. `MOD_FEM_heat_prism_std`) powinno odbywać się zawsze poprzez wykonanie polecenia:

```
~/ModFEM/bin_cmake/imię_nazwisko_nompi_none_gcc_g++/MOD_FEM_heat_prism_std .
```

w katalogu problemowym (zawierającym pliki konfiguracyjne rozwiązywanego zadania)

- w przypadku aktualnego lab 08 można kopiować uzyskany plik binarny (np. `MOD_FEM_heat_prism_std`) do katalogu z przykładem, dokonując odpowiedniej zmiany nazwy:

```
cp ~/ModFEM/bin_cmake/imię_nazwisko_nompi_none_gcc_g++/MOD_FEM_heat_prism_std
./MOD_FEM_heat_prism_std_print_matrix
```

a następnie uruchamiać utworzony program:

```
./MOD_FEM_heat_prism_std_print_matrix .
```

- argumentem wywołania konkretnego programu w ModFEM jest katalog roboczy z plikami problemowymi, argument można pominąć kiedy uruchamia się plik binarny z katalogu problemowego

1.6 Uruchomienie programu ModFEM

- Po dokonaniu modyfikacji pliku źródłowego i rekompilacji programu należy uruchomić program do symulacji zagadnienia rozchodzenia się ciepła w 3D
- Po uruchomieniu programu należy wybrać opcję rozwiązania pojedynczego zadania stacjonarnego 's' (bez wcześniejszej adaptacji siatki!)

[dobrze jest sprawdzić poprawność zdefiniowania symboli dzięki wprowadzonym wydrukom z kompilacją warunkową]

- proszę na wydruku odnaleźć informację o kolejnych krokach realizowanej procedury rozwiązywania pojedynczego stacjonarnego zadanie MES:

Beginning solution of a single heat problem

...

Entering linear solver module

...

Allocated CRS matrix 0: nglob=..., nnz=..., half bandwidth = ...

...

- bezpośrednio przed rozpoczęciem wykonywania procedur solwera liniowego wyświetlane są informacje o formacie przechowywania siatki oraz o globalnych parametrach macierzy układu (liczba niewiadomych, liczba niezerowych elementów macierzy, największa odległość wyrazu poza przekątną od przekątnej głównej), w postaci:

Initialized CRS matrix 0: n = ..., nnz = ..., half bandwidth = ...

The average number of non-zeros in a single row: ...

[powyższa informacja powinna znaleźć się w sprawozdaniu z laboratorium dla każdej z badanych macierzy (także po przenumerowaniu)]

- 1.7 Po zdefiniowaniu symbolu `PRINT_MATRIX` program po dokonaniu całkowania numerycznego i agregacji globalnej macierzy układu (macierzy sztywności) produkuje plik `sm_matrix.pbm` ilustrujący strukturę macierzy układu równań liniowych – jeden czarny piksel odpowiada niezerowemu wyrazowi macierzy sztywności

- 1.8 Otrzymany plik należy skopiować pod jednoznacznie identyfikującą problem nazwą (oraz pobrać na swój lokalny komputer i oglądać dowolnym programem graficznym) – obrazek z pliku powinien także znaleźć się w sprawozdaniu.

1.8.1 dla dużych plików więcej szczegółów uzyskuje się po odpowiednim powiększeniu obrazka

1.9 Powyższe kroki (uruchomienie, rozwiązanie, znalezienie informacji o parametrach macierzy układu, skopiowanie pliku **sm_matrix.pbm**) należy powtórzyć, tym razem dla siatki otrzymanej przez jednorodną adaptację siatki początkowej (w menu głównym opcja 'm' przed uruchomieniem solwera opcją 's').

1.10 Ostatnim krokiem jest powtórzenie wszystkich powyższych kroków dla siatki dwukrotnie zaadaptowanej.
[ponownie dobrze jest sprawdzić poprawność zdefiniowania symboli dzięki wprowadzonym wydrukom z kompilacją warunkową]

2 Zadanie 2 (obowiązkowe): Badanie wpływu przenumrowania na własności macierzy.

2.1 W katalogu **src/sid_mkb/sis_mkb_intf.c** należy otworzyć w edytorze plik **sis_mkb_intf.c** i tym razem spowodować zdefiniowanie symbolu **RENUMBERING** (zostawiając zdefiniowany symbol **PRINT_MATRIX**):
#define PRINT_MATRIX – ok. linii 69

2.1.1 zdefiniowanie symbolu **RENUMBERING** może odbyć się na 2 sposoby:

- jeśli w pliku konfiguracyjnym **imie_nazwisko.cmake** ustawiona jest opcja **set(ENABLE_RENUMBERING TRUE)** (**tak powinno być zgodnie z instrukcją lab 1**) wystarczy wykomentować linię powodującą niezdefiniowanie symbolu **RENUMBERING**
// #undef RENUMBERING – ok. linii 70

- jeśli w pliku konfiguracyjnym **imie_nazwisko.cmake** ustawiona jest opcja **set(ENABLE_RENUMBERING FALSE)** należy zdefiniować symbol **RENUMBERING**
#define RENUMBERING – ok. linii 71

2.2 Następnie należy skompilować kod – jak w p. 1.5

2.3 Proszę kolejno powtórzyć kroki opisane w p. 1.6-1.10 dla nowo utworzonej wersji kodu. W sprawozdaniu należy dokonać porównania obrazków i parametrów macierzy układu równań liniowych w przypadku niestosowania przenumrowania wierzchołków (w tym wypadku węzłów MES) i użycia algorytmu RCM.
[ponownie dobrze jest sprawdzić poprawność zdefiniowania symboli dzięki wprowadzonym wydrukom z kompilacją warunkową]

3 Zadanie 3 (obowiązkowe). Badanie własności algorytmu rozwiązywania układów równań liniowych za pomocą dekompozycji LU.

3.1 W katalogu **src/sid_mkb/sis_mkb_intf.c** należy otworzyć w edytorze plik **sis_mkb_intf.c** i spowodować niezdefiniowanie symbolu **PRINT_MATRIX** (symbol **RENUMBERING** może pozostać zdefiniowany):
// #define PRINT_MATRIX – ok. linii 69

[ponownie dobrze jest sprawdzić poprawność zdefiniowania symboli dzięki wprowadzonym wydrukom z kompilacją warunkową - **pozostawienie**

zdefiniowanego symbolu `PRINT_MATRIX` powoduje błąd naruszenia ochrony pamięci dla dużych zadań]

- 3.2 Po rekompilacji kodu proszę uruchomić zadanie i odnaleźć na wydruku informacje o działaniu algorytmu PARDISO dokonującego dekompozycji LU. Interesujące nas dane znajdują się wśród wielu wydruków PARDISO w sekcji STATISTICS.

Statistics:

=====

Parallel Direct Factorization is running on 20 OpenMP

< Linear system $Ax = b$ >

number of equations: ...

number of non-zeros in A: ...

number of non-zeros in A (%): ...

number of right-hand sides: ...

< Factors L and U >

< Preprocessing with multiple minimum degree, tree height >

.....

number of non-zeros in L+U: ...

gflop for the numerical factorization: ...

gflop/s for the numerical factorization: ...

Running PARDISO finished with result: 0 (0 - means no error)

- 3.3 Po zapisaniu informacji o statystykach wykonania PARDISO proszę dokonać jednokrotnej adaptacji siatki (**m**) i ponownie rozwiązać zadanie (**s**) oraz odnaleźć statystyki dla rozwiązania na nowej siatce.
- 3.4 Powyższe czynności należy powtórzyć jeszcze dwukrotnie, tak aby ostatecznie uzyskać statystyki dla czterech siatek. Ostatnia siatka powinna mieć liczbę wierzchołków w zakresie 50 000 – 100 000 (nie należy przekraczać wartości 100 000 węzłów)

----- 3.0 -----

- 3.5 Uzyskane wyniki proszę zebrać w tabeli, a następnie na jej podstawie utworzyć wykresy zależności **od** liczby stopni swobody (liczby funkcji bazowych = liczby wierzchołków siatki MES = liczby węzłów MES = liczby równań w układzie równań liniowych) dla:
- wykres 1:
    - średniej liczby wyrazów niezerowych w pojedynczym wierszu układu
  - wykres 2 (trzy krzywe):
    - liczby wyrazów niezerowych w macierzy układu
    - liczby wyrazów niezerowych po dekompozycji (czyli w czynnikach L i U)
    - liczby operacji algorytmu (dane z wydruku należy pomnożyć x 10^9)
  - wykres 3:
    - czasu rozwiązania (na wydruku linijka Time total bezpośrednio przed menu głównym)
- 3.6 **Uwaga: dla wykresów 2 i 3 należy zastosować skalę logarymiczną na obu osiach**
- **jeśli wykres zależności jest linią prostą to odpowiada to zależności potęgowej $y=a*x^n$**

- kąt nachylenia linii określa wartość potęgi n czyli rzędu zależności ($\log y = n \log x + \log a$)
- proszę odczytać z wykresu 2 jakiego rzędu są zależności poszczególnych badanych wielkości od liczby stopni swobody (zależność liniowa, kwadratowa, trzeciego stopnia itd.)

----- 4.0 -----

- 3.7 Wyniki w tabeli oraz na wykresach należy zanalizować, a wynikające z tego wnioski umieścić w sprawozdaniu
- jaki wpływ na liczbę wyrazów niezerowych w macierzy, przed i po dekompozycji, oraz liczbę wykonywanych operacji mają adaptacje siatki?
  - jak zmienia się po adaptacjach średnia liczba wyrazów niezerowych w pojedynczym wierszu?, jaki ma to wpływ na procent niezerowych wyrazów w pojedynczym wierszu i w całej macierzy?
    - porównaj średnią liczbę niezerowych wyrazów w wierszu przed i po dekompozycji LU dla rozważanych siatek – z jakim zjawiskiem podczas rozwiązywania rzadkich układów równań liniowych metodami bezpośrednimi (wariantami eliminacji Gaussa) powiązana jest zmiana procentu liczby wyrazów niezerowych w macierzy przed i po dekompozycji?
  - czy rząd zależności wielkości z wykresu 2 od liczby stopni swobody może znacząco ograniczyć rozmiar zadania możliwego do rozwiązania na danej maszynie?
    - proszę spróbować obliczyć dla jakiego rozmiaru zadania (liczby stopni swobody) pojemność pamięci wymaganej do przechowania wyrazów niezerowych macierzy po dekompozycji przekroczy 1000GB (zakładając 8 bajtów na pojedynczy wyraz)
    - proszę spróbować obliczyć dla jakiego rozmiaru zadania (liczby stopni swobody) czas wymagany do rozwiązania układu równań liniowych przekroczy 1 godzinę (zakładając wykonanie 600 000 000 000 operacji zmiennoprzecinkowych (flop) na sekundę (wydajność 600 Gflop/s))
  - analizując czas wykonania algorytmu (powiązany z liczbą wykonanych operacji) należy uwzględnić wzrost wydajności obliczeń dla rosnącego rozmiaru zadania (pozycja $gflop/s$ – liczba wykonywanych operacji zmiennoprzecinkowych na sekundę / 10^9)

----- 4.5 -----

- 4 Zadanie 4. Badanie błędu aproksymacji MES przy jednorodnej adaptacji siatki
- Powtórzenie rozwiązania zadania dla trzech kolejnych siatek otrzymanych przez jednorodną adaptację (podział wszystkich elementów siatki)
  - Obserwacja oszacowania błędu dla każdego z przypadków (opcja 'z' menu – szacowanie błędu metodą Zienkiewicza-Zhu)
  - Jak zmienia się oszacowanie normy błędu metodą ZZ dla kolejnych siatek (dla których rozmiar elementu maleje dwukrotnie po każdej adaptacji siatki)?
    - zachowanie oszacowania błędu może silnie zależeć od rozwiązywanego zadania (np. czy istnieje silne skondensowane źródło ciepła, czy występują nieliniowości itp.)
    - dlatego najlepiej badać błąd w przypadku standardowym – bez źródeł ciepła, nieliniowych materiałów i warunków brzegowych itp.

5 Podsumowanie realizacji zadań (poniższa tabelka ma znaleźć się w sprawozdaniu bezpośrednio po wnioskach, a przed załącznikami - numeracja punktów realizacji kolejnych kroków laboratorium i załączników ma odpowiadać numeracji poniższych zadań)

Zadanie (skrótowy opis)	OCENA własna w % (0-100)	OCENA prowadzącego w % (0-100)
Zad. 1 Modyfikacja pliku źródłowego i rekompilacja kodu		
Zad. 1 Trzykrotne uruchomienie programu i pobranie informacji o strukturze macierzy		
Zad. 1 Wizualizacja struktury trzech macierzy układu równań liniowych		
Zad. 2 Modyfikacja pliku źródłowego (włączenie przenumerowania) i rekompilacja kodu		
Zad. 2 Trzykrotne uruchomienie programu i pobranie informacji o strukturze macierzy		
Zad. 2 Wizualizacja struktury trzech macierzy układu równań liniowych		
Zad. 3 Modyfikacja pliku źródłowego (wyłączenie drukowania macierzy) i rekompilacja kodu		
Zad. 3 Uruchomienie programu z trzykrotną adaptacją i pobranie informacji o strukturze macierzy		
Zad. 3 Analiza danych solwera bezpośredniego dla czterech rozwiązywanych układów równań liniowych		
Zad. 4 Obserwacja zmian oszacowania błędu metodą ZZ wraz z adaptacją siatki		
OCENA KOŃCOWA:	-----	

Sprawozdanie powinno zawierać opis realizacji wszystkich zadań zawartych w temacie, wraz z omówieniem podstaw teoretycznych, odpowiedziami na pytania, wydrukami kodu i plików konfiguracyjnych oraz zamieszczonymi zrzutami ekranu.